

1V

Opiniepanel Rapport

23 december 2023
Auteur: Jeroen Kester

Onderzoek: Politiek Moment 2023

Verkiezingswinst PVV is hét Politiek Moment van 2023

De winst van de PVV bij de Tweede Kamerverkiezingen is volgens leden van het EenVandaag Opiniepanel het belangrijkste politieke moment van 2023. De val van het kabinet en het aangekondigde vertrek van Mark Rutte eindigen op forse afstand daarvan.

EenVandaag legde het Opiniepanel een tiental momenten voor waar leden er maximaal drie uit konden kiezen. Volgens verreweg de meeste ondervraagden was de winst van de PVV het meest bepalend.

PVV-winst moment voor rechts én links

Niet alleen rechtse kiezers zien dit als hét moment, ook bij kiezers van bijna alle linkse partijen staat deze gebeurtenis op één. Wel hebben rechtse kiezers daar een wat positiever gevoel bij dan linkse kiezers. Een BBB-kiezer zegt daarover: “De politiek is veel te lang linksaf gegaan terwijl Nederland rechtsaf wilde. Eindelijk kunnen ze daar niet meer omheen.”

Wat meer naar het midden is men niet uitgesproken blij, maar kunnen ze PVV-kiezers wel volgen in hun onvrede over de politiek van de afgelopen jaren. Een NSC-kiezer: “Dat de PVV zou winnen had ik nooit verwacht, maar het zegt alles over de grote onvrede van de Nederlanders. Ik sta er niet achter, maar ben het er wel mee eens dat het anders moet.”

VVD-kiezers: ‘eigen schuld dat PVV won’

Hoewel de PVV-winst ook door VVD-kiezers veel werd aangevinkt, zijn zij er minder enthousiast over. Zij lichten toe dat hun partij, en vooral de leider Dilan Yeşilgöz, de PVV groot heeft gemaakt door Wilders eerst niet uit te sluiten en daar op terug te komen toen hij bleek te groeien in de peilingen. “Je kunt nu wel zeggen dat de VVD verkeerde keuzes heeft gemaakt. Ik kon de deur op een kier naar de PVV wel volgen, maar het heeft Wilders ook groot gemaakt”, aldus een VVD-kiezer

Ook over het optreden van hun partijleider na de Tweede Kamerverkiezingen zijn VVD-kiezers niet gelukkig. Tot onvrede van kiezers en leden wil partijleider Dilan Yesilgoz voorlopig niet in een meerderheidscoalitie met de PVV. In de eerste zetelpeiling van EenVandaag en Ipsos na de verkiezingen resulteerde dat in flink zetelverlies. De partij van Yeşilgöz kan nu rekenen op 18 zetels, 6 minder dan bij de verkiezingen. Ook heeft nog maar de helft van de VVD-kiezers die een maand geleden op haar, of haar partij, heeft gestemd nog vertrouwen in Yeşilgöz als partijleider.

‘PVV normaal geworden’

Linkse kiezers zijn nog een stuk pessimistischer over de winst van Wilders bij de verkiezingen. Een GroenLinks-PvdA-kiezer schrijft over een historisch moment in negatieve zin: “Dit is echt een doorbraak: extreemrechts is "normaal" geworden. In wat voor een vreselijk land leven we?”

Ook linkse kiezers denken dat de PVV niet zo groot had kunnen worden zonder de VVD: “De VVD heeft het kabinet niet alleen voor niks laten vallen, ze hebben eigenhandig de winst voor de PVV mee veroorzaakt. Bedankt Dilan”, aldus een D66-kiezer.

Top 5 momenten

Op verre afstand van de verkiezingswinst van de PVV volgen op plek 2 de aankondiging van het vertrek van VVD-leider en premier Mark Rutte en op 3 de val van het kabinet over asiel vlak voor die aankondiging van Rutte.

Maar ook de 20 zetels die Pieter Omtzigt binnen sleepte met zijn nieuwe partij NSC was voor veel ondervraagden opmerkelijk. De winst van de BBB bij de Provinciale Statenverkiezingen van maart eerder dit jaar, waarbij de partij van Caroline van der Plas in alle provincies de grootste werd, maakt de top 5 rond.

Vraagstelling

Als je kijkt naar het afgelopen politieke jaar, wat is volgens jou hét politieke moment van 2023?

Je kunt drie antwoorden aankruisen. De antwoorden staan op willekeurige volgorde.

Het kabinet Rutte 4 valt over de aanpak van de asielcrisis

VVD-leider en premier Mark Rutte kondigt zijn vertrek uit de Nederlandse politiek aan

BBB wordt de grootste partij bij de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023

Pieter Omtzigt wint met zijn nieuw opgerichte partij NSC 20 zetels bij de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023

De PVV wordt de grootste partij bij de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023

Een parlementaire enquêtecommissie concludeert dat de belangen van Groningers structureel zijn genegeerd bij de gaswinning in Groningen

GroenLinks-PvdA doet onder leiding van Frans Timmermans gezamenlijk mee aan de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023

Het kabinet besluit dat Nederland zich onthoudt van stemming aangaande de VN-resolutie staakt-het-vuren in het conflict tussen Israël/Hamas

Na lang overleg tussen het kabinet en boeren- en natuurorganisaties klappen de onderhandelingen over het Landbouwakkoord

Na wekenlange klimaatprotesten op de A12 stemt een Kamermeerderheid in met een onderzoek naar het afbouwen van de fossiele subsidies

Ander moment

Weet niet / geen mening

Top 5

Onderstaande momenten werden uit de voorgelegde lijst het vaakst gekozen, in volgorde van grootte:

De PVV wordt de grootste partij bij de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023

VVD-leider en premier Mark Rutte kondigt zijn vertrek uit de Nederlandse politiek aan

Het kabinet Rutte 4 valt over de aanpak van de asielcrisis

BBB wordt de grootste partij bij de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2023

Pieter Omtzigt wint met zijn nieuw opgerichte partij NSC 20 zetels bij de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023

Over dit onderzoek

Het onderzoek is gehouden van 8 tot en met 12 december 2023. Aan het onderzoek deden 31.288 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. De uitslagen zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk: leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en stemkeuze bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2023.

Deelnemers kregen een lijst van 10 belangrijke politieke momenten van het afgelopen politieke jaar voorgelegd. Uit die lijst kon iedere deelnemer drie momenten kiezen. Iedere deelnemer kreeg de antwoordopties in willekeurige volgorde voorgelegd en mensen konden buiten de lijst ook een eigen moment aandragen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Jeroen Kester, jeroen.kester@eenvandaag.nl

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit meer dan 80.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen.